

Eero Peltokoski

KantriOulu – Maaseutu uudessa Oulussa

Hankkeen väliarviointi

KantriOulu – Maaseutu uudessa Oulussa

Hankkeen väliarviointi

Eero Peltokoski
Opinnäytetyö
Kevät 2014
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma, ympäristöhoidon suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Eero Peltokoski

Opinnäytetyön nimi: KantriOulu- maaseutu uudessa Oulussa. Hankkeen väliarviointi

Työn ohjaaja: Mikko Aalto

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2014

Sivumäärä: *esim.* 30 + 2

KantriOulu -hanke on julkisrahoitteinen Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalveluiden hallinnoima tiedotushanke. Hankkeen tarkoituksena on edistää kaupungin ja maaseudun yritysten, ihmisten ja yhteisöjen välistä vuorovaikutusta ja nostaa maaseutualueitten tunnettavuutta ja imagoa sekä helpottaa maaseudulla asuvien ansaintamahdollisuuksia markkinoiden laajenemisen myötä. Hankkeen merkittävänä viitekehystenä toimivat Oulun maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointiohjelma vuosille 2009–2013 sekä ohjelman syntyyn vaikuttaneet lukuisat Oulun alueen kuntaliitokset 2000- luvun alussa. Tavoitteisiin pääsemiseksi hanke on järjestänyt erilaisia tapahtumia, seminaareja ja koulutuksia Oulun kaupungin ja ympäröivien kuntien yrityksille, yhdistyksille ja asukkaille sekä viranomaisille.

Hankkeen väliarvioinnissa selvitettiin hankkeen eri osa-alueisiin kohdennettujen toimenpiteiden tuloksia ja vaikutuksia analysoimalla hankkeen tuottamia dokumentteja, sekä keräämällä omaa täydentävää aineistoa hankkeen eri tapahtumiin osallistuneille tehdyillä haastatteluilla ja kyselyillä. Hankkeen laajasta toimintakentästä johtuen ei kaikkia toimenpiteitä kyetty arvioimaan yhtä kattavasti, vaan arvioija pyrki tunnistamaan tärkeimmät tarkemmin arvioitavat toimenpiteet. Arvioinnissa kävi ilmi, että lukuisille hankkeen järjestämille tapahtumille ja koulutuksille olisi kysyntää tulevaisuudessakin.

Arviointi toteutettiin toimeksiantona, jonka tekemiseen mahdollisuus tarjoutui arvioijan ollessa harjoittelijana hankkeen hallinnoinnista vastanneessa Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalveluissa.

Asiasanat: hankesuunnittelu, arviointitutkimus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in agriculture and rural industries, environmental management

Author: Eero Peltokoski

Title of thesis: KantriOulu- Countryside in new Oulu. Mid-term evaluation.

Supervisor: Mikko Aalto

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2014

Number of pages: 30 +2

KantriOulu -project is a government-funded project, managed by the City of Oulu's urban and environmental services. The project aims to promote interactions of the enterprises, people and communities of the city of Oulu and neighboring communities and to increase awareness and image of rural regions, as well as to help people living in rural areas to facilitate the earning opportunities of market enlargement. The main frame of reference for the project was the Oulu's rural development and marketing program for years 2009-2013 which was the result from the numerous municipality mergers in the Oulu region in the beginning of 21st century. To achieve the set objectives the project has organized a variety of events, seminars and trainings for the companies, NGO's, residents and public officials operating in the city and surrounding communities.

The mid-term evaluation of the project investigated different results and actions taken to achieve the set goals of the project, by analyzing the documents produced by the project, as well as collecting own complementary material such as interviews and questionnaires targeted to project's focus groups. Due to extensive operational field of the project, not all of the results and actions are evaluated as thoroughly. The most important aspects are to be assessed by the evaluator. The evaluation revealed that a large number of events and trainings organized by the project were held in high regard and there were some demand for them in the future.

The evaluation was carried out under contract for KantriOulu -project. The possibility for such assignment was offered to the assessor when he was working as a trainee in the Urban and environmental services of the City of Oulu.

Keywords: project evaluation, project planning

Sisälllys	
1 Johdanto	5
2 Arvioinnin kohde: KantriOulu –hanke	6
2.1 Hankkeen viitekehys	6
2.2 Hankkeen toimintaympäristö	7
2.3 Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet	8
3 Arviointitehtävän kuvaus	10
3.1 Lomakekyselyt.....	10
3.2 Haastattelut	10
4 Arvioinnin toteutus	12
4.1 Arvioinnin periaatteista	12
4.2 Arviointikysymykset	13
4.3 Arvioinnin aineisto ja menetelmät	13
4.3.1 Matriisianalyysi arviointikohteiden valinnan apuvälineenä	14
4.3.2 Arvioitavien toimenpiteiden valinta	16
5 Arvioinnin tulokset	18
5.1 Yritysyhteistyön edistäminen.....	18
5.2 Johtopäätöksiä ja kehitysehdotuksia yritysyhteistyön edistämiseksi	19
5.3 Lähi- ja luomuruoasta sekä luontoharrastuksista tiedottaminen	19
5.4 Johtopäätöksiä ja kehitysehdotuksia lähi- ja luomuruuasta.....	21
5.5 Kaupungin hallinnon tiedottaminen	22
5.6 Johtopäätöksiä ja kehitysehdotuksia hallinnon	24
tiedottamisesta	24
5.7 Lasten ja nuorten välisen yhteistyön sekä omaehtoisen harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan edistäminen	25
5.8 Johtopäätöksiä ja kehitysehdotuksia lasten ja nuorten välisen yhteistyön sekä omaehtoisen harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan edistämiseksi	28
5.9 Ohjausryhmän palaute	29
5.10 Tiedotus ja medianäkyvyys.....	30
6 Pohdinta	31
Lähteet	33
Liite 1. Päätäjien maamieskoulun kyselylomake	35
Liite 2. Ohjausryhmän kyselylomake	36

1 Johdanto

Oulun kaupungin ja Ylikiimingin kunnan yhdistymisen myötä laaditussa Elävä kaupunkimaaseutu-ohjelmassa Oulun maaseutualueista visioidaan seuraavasti: "Oulun maaseutualueilla asutaan ja yritetään väljässä, luonnonläheisessä ja puhtaassa maaseutuympäristössä hyödyntäen kasvukeskuksen tarjoamia mahdollisuuksia --. Maaseutualueet ovat kaupunkimme vahvuus ja niiden kehittämiseen panostetaan kestävästi." Muun muassa näiden ohjelmassa asetettujen visioiden ja strategisten päämäärien saavuttamiseen tähtää tämän arvioinnin kohteena oleva KantriOulu – Maaseutu uudessa Oulussa hanke (myöhemmin KantriOulu –hanke).

KantriOulu –hanke on Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalveluiden hallinnoima tiedotushanke, joka tähtää näiden visioiden saavuttamiseen edistämällä tiettyjä maaseutuohjelmassa asetettuja strategisia tavoitteita. Hankkeen ydintarkoituksena on madaltaa kynnystä kaupungin ja maaseudun asukkaiden ja yritysten välillä, vahvistaa kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusta sekä nostaa maaseutualueitten tunnettavuutta ja imagoa.

Väliarvioinnin tarkoituksena on tutkia hankkeen toiminnan aikana syntyneitä tuloksia ja antaa suuntaa-antavia neuvoja sekä kehitysehdotuksia mahdollisia jatkohankkeita varten. Arvioinnissa käytettiin menetelmänä muun muassa hankkeen tuottamien dokumenttien analyysia, jonka tukena käytettiin kymmeniä ulkopuolisia tutkimuksia, selvityksiä, raportteja ja muita julkaisuja. Lisäksi täydentävää aineistoa koottiin itse tuotetuilla kyselyillä sekä haastatteluilla.

Mahdollisuus tämän opinnäytetyön tekemiseen tarjoutui ollessani kesäharjoittelussa Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalveluissa, minkä johdosta sain satunnaisia tehtävänantoja hankkeen projektipäälliköltä. Hyvin sujuneen yhteistyön johdosta minulle tarjottiin mahdollisuus tehdä KantriOulu –hankkeen väliarviointi opinnäytetyönä, sillä hanke kaipasi ulkopuolista näkökulmaa omasta toiminnastaan. Tehty väliarviointi tullaankin liittämään hankkeen loppuraporttiin.

2 Arvioinnin kohde: KantriOulu –hanke

2.1 Hankkeen viitekehys

Oulun alueella on 2000-luvun alkupuolella päädytty useisiin kuntaliitoksiin, joiden seurauksena Oulun kaupunki on yhdistynyt useiden ympäröivien kuntien kanssa. Ylikiiminki ja Oulu yhdistyivät vuoden 2009 alussa, jota seurasi Haukiputaan, Kiimingin, Oulunsalon ja Yli-lin kuntien yhdistyminen Ouluun vuoden 2013 alussa. Kuntaliitosten myötä Oulu, tai Uusi Oulu, muuttui huomattavasti maaseutumaisemmaksi ja esimerkiksi maatilojen määrä lähes viisinkertaistui, joten uudessa Oulussa on noin 380 maatilaa (Uuden Oulun yleiskaava 2012, 9). Lisäksi Oulun väkiluku kasvoi kuntaliitosten myötä yli 44000 hengellä (Tilastollinen vuosikirja 2011, 29), joista suhteellisen korkea osuus asuu taajama-alueiden ulkopuolella (Jokivarsien moderni maaseutuohjelma 2007–2013, 19–20). Oulu onkin yksi maaseutumaisimpia kasvukeskuksia Suomessa. Oulun tilastollinen maaseutukehitys kuntaliitosten myötä on havainnollistettu taulukossa 1.

TAULUKKO 1. *Oulun maaseudun kehitys (Elävä kaupunkimaaseutu Oulun maaseutuohjelma 2014–2020 2014, 17)*

	Oulu ennen kuntaliitoksia	Uusi Oulu
maatilojen lukumäärä	58	372
Viljelty pelto-pinta-ala	4460	10380
Kotieläintilat	1751	4000

Kuntaliitosten myötävaikutuksella Oulun kaupunkiin laadittiin "Oulun maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointiohjelma vuosille 2009–2013, jonka tarkoituksena on ohjata Oulun maaseutualueiden kehitystyötä. Ohjelmassa Oulun maaseutualueille laadittiin visio, joka kuuluu seuraavasti: "Oulun maaseutualueilla asutaan ja yritetään väljässä, luonnonläheisessä ja puhtaassa maaseutuympäristössä hyödyntäen kasvukeskuksen tarjoamia mahdollisuuksia. Sekä perinteinen että uusi elinkeinotoiminta ja elämä kylissä ovat vireää ja elinvoimasta. Maaseutualueet ovat kaupunkimme vahvuus ja niiden kehittämiseen panostetaan kestävästi."

Ohjelmassa Oulun maaseutualueille johdettiin seitsemän strategista päämäärää (Elävä kaupunkimaaseutu, 2008):

1. Oulun maaseutualueilla toimii elinvoimainen maa- ja metsätalous sekä monipuolinen yritystoiminta.
2. Oulun maaseutualueiden kylät ovat eläviä ja asuttuja.
3. Monipuolinen maankäyttö mahdollistaa erilaisten maankäyttömuotojen yhteensovittamisen.
4. Maaseutualueiden kehittämiseksi toimii tehokas hallinnollinen vuorovaikutus sekä tiedotus- ja neuvontatoiminta.
5. Oulun maaseutualueilla on puhdas ja viihtyisä ympäristö.
6. Arvokas maaseutumaisema ja paikallinen kulttuuriympäristö ovat Oulun maaseutualueiden voimavara.
7. Oulun maaseutualueilla on vireää omaehtoista kehittämistoimintaa sekä harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa.

Näitä kehittämistoimia pyritään toteuttamaan kaupungin oman hallinnon lisäksi Oulun alueen asukkaiden, yhdistysten, yritysten ja viranomaisten kanssa. Hankkeistetuilla kehittämistoimilla, jollainen tämän arvioinnin kohteena oleva KantriOulu -hanke on, on myös merkittävä rooli ohjelman päämäärien toteuttamisessa.

2.2 Hankkeen toimintaympäristö

KantriOulu -hanke on Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalveluiden (entinen tekninen keskus) hallinnoima tiedotushanke. Hankkeen tarkoituksena on "madaltaa kynnyksiä kaupungin ja maaseudun asukkaiden ja yritysten välillä. Aidon maaseutu-kaupunki vuorovaikutussuhteen vahvistamisella pyritään nostamaan maaseutualueitten tunnettavuutta ja imagoa sekä helpottamaan maaseudulla asuvien ansaintamahdollisuuksia markkinoiden laajenemisen myötä. Välillisenä tavoitteena on maaseudun elinvoimaisuuden lisääntyminen." KantriOulu on täysin julkisrahoitteinen hanke 237 700 euron budjetilla. Tästä EU:n ja valtion rahoitusosuus on 90 % ja loppuosa tulee kunnalta. Hanketta on rahoitettu Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toimenpiteen 331 (tiedotus ja koulutus) mukaisesti. Alkuperäisen hankesuunnitelman mukaan hankkeen toteutusaika oli 1.1.2011–31.12.2013. Hankkeelle myönnettiin kuitenkin kesällä 2013

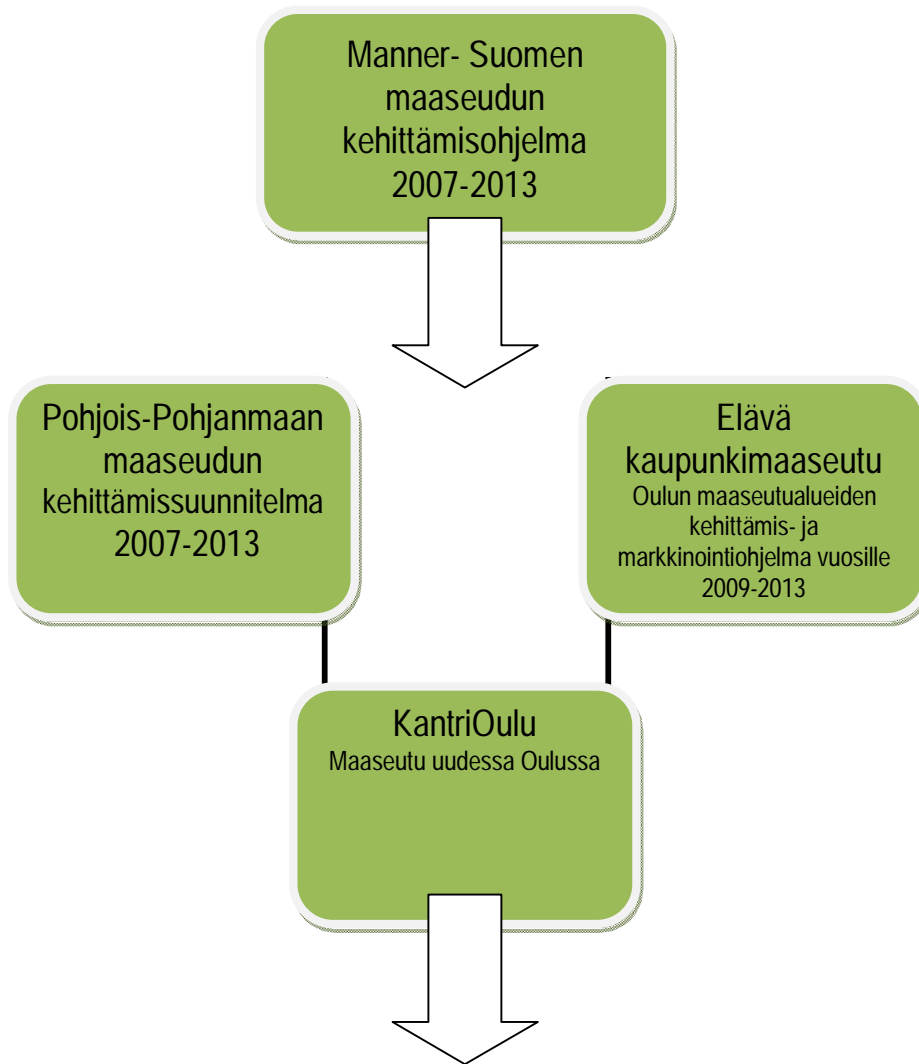
jatkoaikaa 30.6.2014 saakka. Väliarviointi käsittää hankkeen toiminnan ajanjaksolla 1.1.2011–30.6.2013.

Hankkeen merkittävänä viitekehyksenä toimivat Oulun kaupungin elävä kaupunkimaaseutu 2007–2013 markkinointiohjelman strategiset päämäärät 1, 4 ja 7, sekä Pohjois- Pohjanmaan maaseudun kehittämissuunnitelma (Kuvio 1).

2.3 Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet

Hankesuunnitelmassa on asetettu seitsemän toimenpidekokonaisuutta, joilla Oulun maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointiohjelman strategisia päämääriä 1, 4 ja 7 pyritään toteuttamaan. Suunniteltujen toimenpiteiden tuloksilla maaseudun yritysten, yhteisöjen ja asukkaiden toimintaedellytysten, sekä päättäjien tietoisuuden maaseutualueiden tarpeista ja mahdollisuuksista tulisi parantua. Kaupunkilaisten maaseututietoisuuden tulisi lisääntyä ja kuntalaisten tulisi osallistua kuntalaisvaikuttamisen prosesseihin. Lisäksi Oulun kaupungin imagon maaseutuystävällisenä teknologiakeskuksena tulisi parantua ja kaupunkialueiden ja kylien välisen yhteistyön lisääntyä (Hankesuunnitelma 2010).

Näiden tavoitteiden toteutumiseksi on hankkeen toimesta järjestetty lukuisia yleisötapauhtumia, seminaareja, koulutuksia sekä tutustumisretkiä, joihin osallistunut runsas ja värikäs joukko eri yrityksiä, yhdistyksiä, yhteisöjä sekä eri tahoja edustavia henkilöitä tai yksityishenkilöitä. Tarkemmin eri tavoitteiden piirissä toteutetuista toimenpiteistä voi lukea myöhemmin luvussa Arvioinnin.

Hankkeen toimenpiteet

Yritysyhteistyön edistäminen
Lähi- ja luomuruuasta, sekä luontoharrastuksista tiedottaminen
Hallinnon tiedottaminen (Päätäjien maamieskoulut)
Lasten ja nuorten välisen yhteistyön sekä omaehtoisen harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan edistäminen

KUVIO 1. KantriOulu -hankkeen toimintaympäristö

3 Arviointitehtävän kuvaus

KantriOulu – hankkeen kaltaisia seutukunnallisia tiedotushankkeita ei arvioida ulkopuolisen toimijan puolesta käytännössä lainkaan. Suomessa hanke- ja ohjelma-arvioiteja tekeviä tahoja ovat muun muassa Ramboll ja Suomen aluekehityssäätiö FAR, josta jälkimmäisen julkaisema ”Lyhyt johdatus hankearviointiin” toimi merkittävänä ohjekirjana tämänkin arvioinnin suunnittelussa. FAR:n teettämistä arvioinneista noin kolme neljästä on isompien alueellisten tai maakunnallisten ohjelmien arvioiteja, eikä arvioituja tiedotushankkeita löydy FAR:in referensseistä (FAR 2014, viitattu 14.4.2014). Ramboll on taas keskittynyt pitkälti ympäristövaikutusten arviointiin ja ympäristöhallintaan liittyviin konsultointitehtäviin, näin ollen valmiita tiedotushankkeiden arvioiteja ei ole voitu käyttää malliesimerkkeinä tässä opinnäytetyössä. Arvioinnissa käytettiin hankkeen itse tuottaman aineiston lisäksi hankkeen eri kohderyhmiin kohdistettujen lomakekyselyiden ja puolistrukturoitujen haastattelujen tuloksia (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, viitattu 14.4.2014).

3.1 Lomakekyselyt

Lomakekyselyillä kerättiin tietoa hankkeen järjestämiin ”Päätäjien maamieskouluihin” osallistuneilta henkilöiltä sekä hankkeen ohjausryhmän jäseniltä. Maamieskouluihin osallistuneita kaupungin virkamiehiä ja kaupunginvaltuutettuja oli yhteensä 18, joista jokaista lähestyttiin alustavasti puhelimitse, sekä vastaamatta jättäneitä jatkossa sähköpostilla. Kaikkiaan kyselyyn vastasi (9.12.–12.12.2013) kahdeksan henkeä, joista viisi sähköpostitse ja kolme puhelimitse (tulokset esitelty tarkemmin sivulla 19).

Ohjausryhmän jäsenille teetetty kysely lähetettiin (12.12.2013) yksinomaan sähköpostilla. Kymmenestä ohjausryhmän jäsenestä kyselyyn vastasi kaikkiaan seitsemän varsinaista jäsentä ja yksi varajäsen.

3.2 Haastattelut

Lomakekyselyiden lisäksi arvioinnin aikana haastateltiin sähköpostitse kolmea (31.-28.1.2014) hankkeen järjestämille retkille osallistuneiden ryhmien vastuuhenkilöä. Kaikkien kolmen haastattelussa käytettiin samaa puolistrukturoitua haastattelumallia.

Kysymykset olivat sisällöltään lähes identtiset, mutta kysymyksiä muotoiltiin sopiviksi riippuen haastatettavan vastuuryhmästä (lapset, seniorit, vammaisryhmät). Lisäksi kahta Oulun kaupungin maaseutusihteeriä ja Miinamaalaiset yhteisöviljelypilotin viljelijää haastateltiin yhteisöviljelypilottiin sekä lähi- ja luomuruokaan liittyvistä asioista ja KantriOulu -hankkeen roolista näiden edistämiseksi. Maaseutusihteerit vastasivat (4.-6.2.2014) samaan puolistrukturoituun haastatteluun, jossa painotus oli hallinnon näkökulmassa. Minnamaalaisista vastaava viljelijä vastasi (4.2.2014) hyvin samankaltaisiin kysymyksiin, mutta painotus oli viljelijän näkökulmasta. Myös hankkeen projektipäällikköä (31.1-3.2.2014) ja BusinessOulun johtajaa pyrittiin haastattelemaan yritys yhteistyöhön liittyvissä asioissa, mutta vain projektipäällikkö vastasi lähetettyihin haastattelukysymyksiin.

4 Arvioinnin toteutus

4.1 Arvioinnin periaatteista

Arvioinnilla voidaan yleisellä tasolla tarkoittaa kohteen (tässä tapauksessa KantriOulu -hankkeen) toiminnan arvottamista, osittain tieteellisiä menetelmiä hyväksikäyttäen. Arvottamisessa verrataan kohteen ominaisuuksia valittuihin kriteereihin (Sinkkonen & Kinnunen 1994, 36-37). KantriOulu-hankkeen arviointi pyrittiin suurimmalta osin toteuttamaan niin sanottuna tavoiteperusteisena väliarviointina. Väliarvioinnissa tulisi lähtökohtaisesti pyrkiä tulosten ja vaikutusten mittaamiseen ja muutosesitysten laadintaan tulevia hankkeita ajatellen, ja tähän tietoisesti pyrittiinkin koko arviointiprosessin ajan (Keränen 2002, 97). Tavoiteperusteinen arviointi on yleisesti ottaen helpoin ja käyttökelpoinen lähestymistapa hankearviointiin.

Arvioinnissa pyritään selvittämään, kuinka hyvin hanke on onnistunut toteuttamaan sille asetetut tavoitteet. Tavoitearvioinnin suurimpia heikkouksia on valinta siitä, kenen asettamat tavoitteet johdetaan arvioinnin kriteereihin ja riski arvioinnin kapeutumisesta vain toivottuihin vaikutuksiin. Tässä arvioinnissa tavoiteperusteisen arvioinnin heikkouksia on pyritty vähentämään tunnistamalla tärkeimpiä arviointikriteereitä ja kohteita, sekä mahdollisia haittavaikutuksia ohjausryhmän ja muiden asianomaisten haastatteluilla (Sinkkonen & Kinnunen 1994, 82-84). Hankkeen arvioinnissa ei ole mielekasta tehdä tarkempaa vertailua korkeampia kansallisia tai EU:n laajuisia ohjelmavoitteita vasten. Hankearviointiin vertailukohtana on ylemmän tason rahoituksesta vastaava ohjelma, eli tässä tapauksessa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013, ja sen toimintalinja maaseutualueiden elämänlaadun ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistamiseksi (Keränen 2002, 95).

Ulkopuoliset arvioinnit toteutetaan tyypillisesti hankkeesta riippumattoman ulkopuolisen tahon toimesta, jolla pyritään objektiiviseen näkökulmaan koko arviointiprosessin toteutuksen ajan (Keränen 2002, 97). Vaikkakin KantriOulun arvioija on toiminut satunnaisissa työtehtävissä hankkeessa, ja ollut mukana hankkeen toteuttamisessa, voidaan kuitenkin katsoa, että merkittävimmät ulkopuolisen arvioinnin kriteerit toteutuvat. Näitä kriteereitä ovat muun muassa arvioinnin perustuminen mitattuun seuranta-aineistoon ja etenkin arvioinnissa itse tuotettuun

materiaaliin. Lisäksi arviointitekniikoiden tulee olla yleisesti käytettyjä ja vertailukelpoisia, ja arviointi tulee suhteuttaa sitä ympäröivään kokonaisuuteen (Keränen 1999, 14–15).

4.2 Arviointikysymykset

Arvioinnin tukena käytettiin seuraavia ydinkysymyksiä, joita pyrittiin kuljettamaan mukana koko arviointiprosessin ajan kaikissa kohteissa.

- 1 Kuinka hanke vastaa Manner- Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa ja sen toista toimintalinjaa?
- 2 Kuinka hanke vastaa Oulun kaupungin ”Elävä kaupunkimaaseutu” ohjelmaa?
- 3 Kuinka hanke on saavuttanut sille hankesuunnitelmassa asetetut tavoitteet?
- 4 Onko yhteistyö muiden hankkeiden kanssa ollut onnistunutta ja tehokasta?
- 5 Onko hankkeen rahoitus ja hallinto ollut tehokasta?
- 6 Kuinka kattava medianäkyvyys hankkeella on ollut?

4.3 Arvioinnin aineisto ja menetelmät

Arvioinnilla pyritään selvittämään KantriOulu- hankkeen toimintaa, toiminnan ja hallinnon tehokkuutta sekä tehtyjä toimenpiteitä ja niiden tuloksellisuutta. Myös toimenpiteiden pysyvyyttä pyritään arvioimaan, vaikka tämän mitattavuuden vaikeus hankkeen luonteesta johtuen on tunnustettukin jo arvioinnin alkuvaiheessa.

Arvioinnin aineistona on käytetty hankkeen tuottamia dokumentteja, kuten hankesuunnitelmaa, vuosiraportteja ja eri tapahtumien yhteydessä kerättyjä kyselyjä ja palautteita. Lisäksi tärkeimmiksi katsottuja toimenpiteitä ja tavoitteita on täydennetty arvioinnin aikana arvioijan toimesta tehdyillä kyselyillä ja haastattelulla. Hankkeen laajuuden vuoksi ei kaikkia toimenpiteiden alaisia ryhmiä voitu ottaa yhtäläisen tarkkaan tarkasteluun. Tärkeimmiksi katsotut tavoitteet ja toimenpiteet pyrittiin tunnistamaan matriisianalyysin avulla. Kaikkia hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutumista pyrittiin kuitenkin arvioimaan riippumatta sen piirissä toteutettujen toimenpiteiden lukumäärästä tai luonteesta, joten kunkin tavoitteen piirissä on pyritty arvioimaan ainakin yksi toimenpidetkokonaisuus.

4.3.1 Matriisianalyysi arviointikohteiden valinnan apuvälineenä

Taulukossa 2 esitettyyn matriisiin on listattu kaikki KantriOulu -hankkeen merkittävimmät toimenpiteet sekä vertailtu näitä hankkeelle asetettuihin tavoitteisiin. Se, miten suoraan tietty toimenpide toteuttaa jotakin hankkeelle asetettua tavoitetta, on pyritty arvioijan toimesta päättämään hankkeen vuosiraporttien ja projektipäällikön haastattelun perusteella. Pystysarakkeelle on kuvattu merkittävimmät toimenpiteet ja vaakasarakkeilla näitä toimenpiteitä vertaillaan hankkeen tavoitteisiin. Matriisista on selkeästi havaittavissa ja laskettavissa, mitkä toimenpiteet toteuttavat mitäkin tavoitetta. Toimenpiteellä on suora vaikutus tavoitteeseen, jos arvioinnissa on voitu selvästi todeta, että kyseinen toimenpide on suunnitellusti kohdennettu edistämään kyseistä tavoitetta. Epäsuora vaikutus on yleensä ollut sellaisissa tapahtumissa, jossa kyseiseen tavoitteeseen vaikuttavat tekijät ovat selvässä sivuroolissa, esimerkiksi "Päättäjien maamieskouluissa" yritystoiminta, yrittäjät ja maatalous olivat kyllä esillä, mutta näiden toimenpiteiden suora vaikutus on kuitenkin kohdistunut enemmän hallinnon tiedottamiseen.

Taulukko 2. Matriisianalyysin tulokset

Toimenpiteet 2011	1	2	3	4	5
Landepaku- tapahtuma				■	■
Ystävälueuotoiminta					
Työpaja, MAUKA- hanke			■		
Oulunsalon hankeinfo		■	■		
Hanke-esittelyt*				■	■
Oulunsalo lähiruokaseminaari		■			

Toimenpiteet 2012-6/2013	1	2	3	4	5
Kaavoittajainfo			■		
Maamieskoulut	■		■		
Maaseutumatkailuseminaari	■	■			
Kosteikkotuki-ilta				■	
Yhteisöviljelytilaisuus		■		■	
Hiukkavaara Piknik		■		■	
Pikkufarmarit		■		■	■
Lähiruokaseminaari		■			
yhteisöviljely- pilotti		■		■	
Yhdessä Oulussa seminaari				■	
Kaupunkiviljely ilta		■			
Maaseutuyrittäjien infopäivä	■				
Lähimatkailuseminaari	■			■	
Työpajat				■	
Retket*					■

Suora vaikutus

epäsuora vaikutus

ei vaikutusta

* Retket: Hanke järjesti useille eri kaupunkilaisryhmille maatalo- ja kyläretkiä. Matriisiin selkeyttämiseksi nämä on laitettu saman toimenpidokokonaisuuden alle.

- 1 Yritystapaamisten järjestäminen ja yhteistyön edistäminen
- 2 Lähi- ja luomuruuasta, sekä luontoharrastusmahdollisuuksista tiedottaminen ja markkinointi
- 3 Hallinnon tiedottaminen
- 4 Omaehtoisen harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan edistäminen
- 5 Lasten ja nuorten välisen yhteistyön edistäminen

4.3.2 Arvioitavien toimenpiteiden valinta

Kuten matriisianalyysin perusteella voidaan todeta, ei yritysyhteistyön edistämiseksi ole toteutettu suoria toimenpiteitä. Näin ollen tämän tavoitteen piirissä ei ole arvioitu toimenpiteitä, vaan sitä miksi tämä hankkeen osa-alue on jäänyt käytännössä toteutumatta. Lähi- ja luomuruuasta tiedottamisen ja markkinoinnin toimenpiteet nivoutuvat käytännössä yhtenäiseksi toimenpidkokonaisuudeksi, joten nämä ovat kaikki arvioinnin kohteena. Hallinnon tiedottamiseksi hankkeessa oli kolme suoraa toimenpidettä, joista yksi yhteistyössä Oulun yliopiston MAUKA- hankkeen kanssa. Maamieskoulun ja Kaavoittajainfon sisältö oli melko lailla sama, joten arvioinnissa on tarkasteltu maamieskoulujen onnistumista. Maamieskoulujen kuulijajoukko on laajempi, sillä niissä oli edustettuna kaupungin virkamiehet sekä kaupunginvaltuutetut, minkä takia maamieskoulut koettiin arvioinnin kannalta edustavammiksi. Tavoitteissa neljä ja viisi oli niin paljon rinnakkaisuuksia, että ne oli arvioinnissa mielekästä nivoa yhdeksi kokonaisuudeksi. Ensisijaisesti arvioinnissa tarkasteltiin eri retkien tuloksia, mutta PikkuFarmari- tapahtumia ei haluttu jättää kokonaan huomiotta niiden kävijämäärän ja runsaan palautteen vuoksi.

5 Arvioinnin tulokset

5.1 Yritysyhteistyön edistäminen

Yritysyhteistyön edistämiseksi hankkeen piirissä toteutettiin vähiten eri tapahtumia ja tilaisuuksia. Käytännössä tämän tavoitteen piirissä ei ole toteutettu yhtäkään selkeää toimenpidekokonaisuutta, vaikkakin jossain tapahtumissa yrityselämän edustajat ovat olleet vahvasti edustettuna esimerkiksi lähimatkailuseminaareissa. Parhaiten yritykset ovat olleet esillä myyjinä muiden hankkeen piirissä järjestettyjen tapahtumien yhteydessä, mutta näitä voidaan parhaimmillaankin pitää vain epäsuorina edistämistoimenpiteinä. Hankkeen projektipäällikkö koki, että tiivis yhteistyö PK- yritysten kanssa on todella vaikeaa näin laajassa hankkeessa ilman ylimääräisiä henkilöstöresursseja. Projektipäällikkö oli hankkeen ainoa kokoaikainen työntekijä.

Lisäksi yhteistyö BusinessOulun kanssa jäi kokonaan puuttumaan, vaikka sen ohjausryhmäedustus oli kirjattu jo hankesuunnitelmassa. BusinessOulu ei koskaan vastannut hankkeen sähköpostitse jättämään yhteistyöpyyntöön, joten ainoaksi suoraksi yhteistyökuvioksi BusinessOulun kanssa jäi yhteisen maaseutumatkailuseminaarin järjestäminen organisaation matkailun toimialavastaavan kanssa. Hankkeen projektipäällikkö oli kokenut BusinessOulun roolin tärkeäksi hankkeessa, sillä kyseessä on kuitenkin kaupungin oma elinkeinojen kehittämisorganisaatio. Projektipäällikön mielestä pienen volyymin ja vähäisen työllistävän vaikutuksen alkutuotantoa ja maaseudun pienyrityksiä ei BusinessOulussa koeta huomion arvoiseksi.

BusinessOulun johtoa lähestyttiin hankearvioinnin puolesta ja heitä pyydettiin selvittämään, miksei hankkeeseen sen pyynnöistä huolimatta ollut saatu BusinessOulun edustusta ohjausryhmään. Lisäksi kysyttiin myös BusinessOulun kantaa alkutuotannon ja maatilayritysten roolista, jottei hankkeen projektipäällikön kanta jäisi ainoaksi. Johtoa ei kuitenkaan koskaan tavoitettu puhelimitse, eikä sähköpostilla lähetettyihin haastattelukysymyksiin koskaan vastattu.

5.2 Johtopäätöksiä ja kehitysehdotuksia yritysyhteistyön edistämiseksi

Yritysyhteistyön edistäminen oli hankkeen selvästi epäonnistunein kokonaisuus ja selvästi mitattavat tulokset jäivät puuttumaan käytännössä kokonaan. Pääasiallisena syynä voidaan pitää BusinessOulun ilmeistä kiinnostuksen puutetta aihetta kohtaan. Toisaalta hanke oli asettanut itselleen melko suuret tavoitteet kaupungin ja maaseudun yritysyhteistyön edistämiseksi, kun huomioidaan kohderyhmän koko ja pirstaleinen luonne suhteessa hankkeen resursseihin.

Tulevaisuudessa maaseutua ja maaseutuyrityksiä ei voida Oulun liikelaitoksissa ja toimintayksiköissä jättää vastaavalla tavalla huomiotta, sillä niiden kasvupotentiaali on tunnustettu jo Oulun kaupungin päivitetystä maaseutuohjelmassa ja jossa BusinessOulullekin on varattu vetovastuu yritystoiminnan kehittämiseksi (Elävä kaupunkimaaseutu 2013, 20). Tasapuolinen alueellinen kehitys, jossa taloudellinen toiminta ja ihmiset eivät siirry kaupunkiin, ei ole mahdollista ilman maaseudun aitoa huomioimista poliittisessa ja taloudellisessa päätöksenteossa (Hyytiä 2012,139–140). Näin ollen maaseutuyritysten, maatalouden ja kaupungin yritysten ja yhteisöjen lähentämiseksi on jatkossa tehtävä enemmän töitä. Maaseudun alueellisen kilpailukyvyyn edistäminen onkin asetettu yhdeksi tavoitteeksi työ- ja elinkeinoministeriön maaseutupoliittisessa toimenpideohjelmassa ja se vaatii uusien yhteistyöverkkojen syntymistä ja tukemista (Maaseutupoliittinen toimenpideohjelma 2012, 29–32).

5.3 Lähi- ja luomuruoasta sekä luontoharrastuksista tiedottaminen

2012 hankkeen toimesta Oulunsalossa ja Oulussa järjestetyissä lähiruokaseminaareissa yleisölle esiteltiin yhteisöviljelyn periaatteita ja selvitettiin oululaisten kiinnostusta kumppanuusmaatalouteen, sekä kartoitettiin potentiaalisia viljelijäehdokkaita kyselytutkimuksen avulla, joka oli osa projektipäällikön ylemmän ammattikorkeakoulututkimuksen opinnäytetyötä Oulun seudun ammattikorkeakouluun (nyk. Oulun ammattikorkeakoulu).

Ensimmäinen yleisötilaisuus järjestettiin 1.12.2012 Oulunsalossa. Tilaisuuteen oli kutsuttu lähiruoan tuotantoon ja hankintaan liittyviä tahoja ja se oli avoin myös yleisölle. Tilaisuudesta ilmoitettiin paikallislehdissä sekä sanomalehti Kalevassa. Tilaisuuteen osallistui 26 henkilöä.

Kyselytutkimuksesta tiedotettiin Oulunsalon lähiruokatilaisuudessa, Oulun kaupungin nettisivuilla, sosiaalisessa mediassa sekä Oulussa sijaitsevilla asukastuvilla. Yhteensä paperiseen ja

sähköiseen kyselyyn vastasi 74 henkeä. Kyselyssä taustoitettiin vastaajien talouden kokoa ja rakennetta sekä kiinnostusta yhteisöviljelytoimintaa kohtaan. Kyselyssä pyrittiin myös selvittämään millaisista tuotteista vastaajat olisivat kiinnostuneita. Myös mahdolliset tuottajat pyrittiin tunnistamaan tutkimuksen avulla. Kyselytutkimuksen tulosten perusteella Oulussa on yhteisöviljelytoiminnasta kiinnostuneita ihmisiä ja viljelijöitä.

Yleisötilaisuuksien ja kyselytutkimusten seurauksena vuoden 2012 keväällä pilotoitiin Oulun ensimmäinen yhteisöviljelyhanke Tyrnävän Murrossa oululaisen puutarhuri Minna Mäkelän tilalla. Yhteisöviljelypilottiin on tilan pelloista varattu yhteensä 1,2 hehtaaria. Kokeilu jatkuu edelleen ja toimintaa kehitettiin palautteen ja kokemusten perusteella satokaudelle 2013. Toimintaa voidaan jatkossa laajentaa käsittämään 30–40 talouden tarpeet. Lisäksi toiminnalle on luotu omat nettisivut, sekä facebookryhmä (Porkka 2013).

Hankearvioinnin puolesta ei ollut tarpeellista paneutua liian tarkasti opinnäytetyön tuloksiin, sillä tarkemmin koko tutkimuksesta ja sen tuloksista voi lukea hankkeen projektipäällikön tekemästä opinnäytetyöstä ”Saisiko olla pala peltoa? Pohjoinen kumppanuusmaatalous”. Lyhyesti voidaan kuitenkin todeta, että hankkeen teettämien kyselyiden perusteella Oulun alueella olisi runsaastikin kiinnostusta kumppanuusmaataloustoimintaan kuluttajana, mutta kiinnostuneiden tuottajien löytäminen on hankalaa.

Hankkeen piirissä toteutetun yhteisöviljelypilotin ja sitä edeltäneen selvitystyön merkitystä pyrittiin arvioimaan haastatteleamalla pilottihankkeesta vastaavaa viljelijää sekä hankkeen ohjausryhmässäkin toimineita Oulun kaupungin maaseutuasioista vastaavia maaseutusihitteereitä.

Kaikki vastanneet kokivat hankkeen hyödylliseksi, eikä kukaan uskonut, että yhteisöviljelyä olisi aloitettu Oulussa ilman KantriOulu -hankkeen myötävaikutusta. Erityisesti yhteisöviljelypilotilla saavutettu huomio ja medianäkyvyys koettiin tärkeäksi. Maaseutusihitteereiden mukaan kokeilu on huomioitu positiivisesti jopa kaupungin päätös- ja virkakoneistotasolla asti, mutta mahdollisia vaikutuksia ei kuitenkaan lähdetty arvailemaan. Viljelijä sen sijaan koki, että samanhenkiset ihmiset, jotka haluavat tuoretta ja puhdasta lähiruokaa ovat löytäneet toisensa. Kaikkien haastateltujen mielestä yhteisöviljelytoiminta edisti kaupunkilaisten luomu- ja lähiruokatietyä, sekä ymmärrystä maaseutua ja maataloutta kohtaan ainakin jonkin verran. Yhteisöviljelyn jatkuvuuteen uskottiin, jos toimintaan löytyy jatkossakin aktiivisia toimijoita.

5.4 Johtopäätöksiä ja kehitysehdotuksia lähi- ja luomuruuasta

Projektipäällikön opinnäytetyössään tekemien kyselyiden perusteella voidaan todeta, että Oulun alueella olisi kysyntää yhteisöviljelytoiminnalle, ja toimintaan kykeneviä kuluttajia ja viljelijöitä todellakin löytyy. Myös lähi- ja luomuruoka kiinnostaa kuluttajia entistä enemmän ja sen kulutus tulee mitä todennäköisimmin lisääntymään tulevaisuudessa (Mäkipeska & Sihvonen 2010, 51–52). Lähiruoka myös koetaan kuntapäätäjien tasolla alueen elinvoimaisuutta ja työllisyyttä lisäävänä tekijänä, ja sillä koetaan olevan todellista lisäarvoa kunnallisissa ruokapalveluketjuissa (Paasanen & Forsman-Hugg 2005, 27–28). Lähi- ja luomuruokaan liittyvän liiketoiminnan tukeminen on asetettu yhdeksi kehittämistavoitteeksi työ- ja elinkeinoministeriön maaseutupoliittisessa toimenpideohjelmassa, ja se tulee mitä todennäköisimmin olemaan keskeinen kehittämiskohde tulevalla ohjelmakaudella (Maaseutupoliittinen toimenpideohjelma 2012, 33-34).

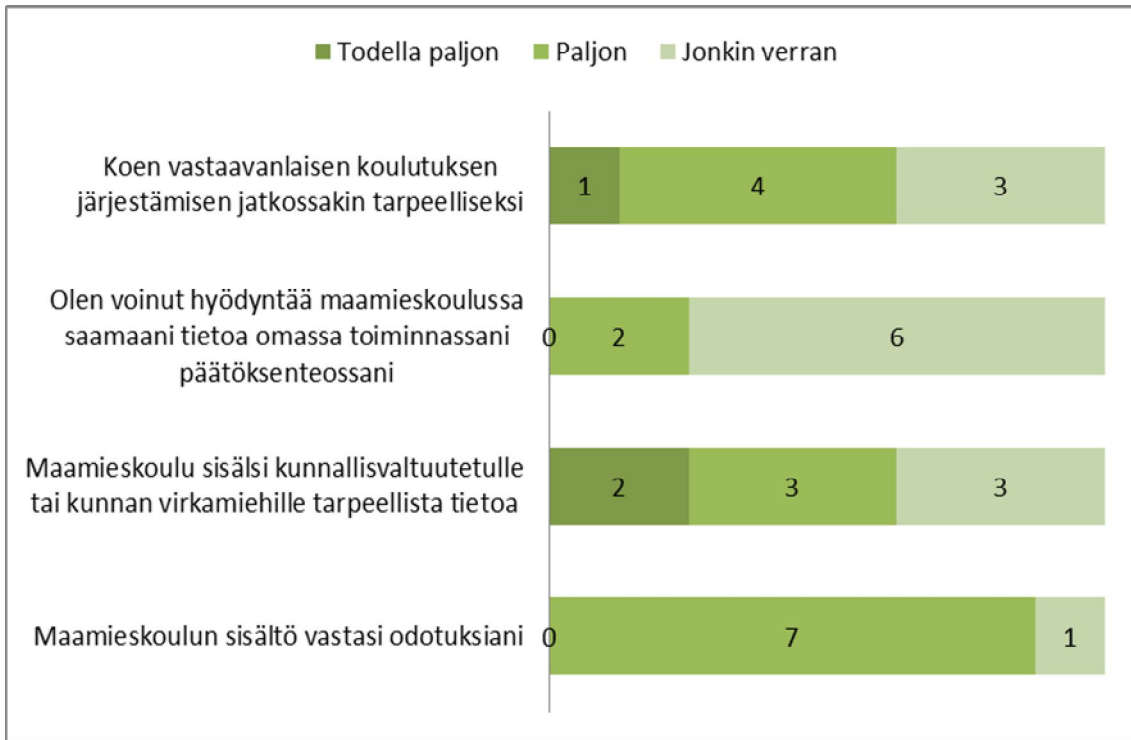
Yhteisöviljelytoiminnan edistäminen Oulun alueella olisi varmastikin yksi toimiva menetelmä tämän trendisuunnan tukemiseksi, mutta kuten arvioinnin puolesta tehtyjen haastatteluiden perusteella voidaan todeta, tarvitsee se tuekseen joukon aktiivisia toimijoita ja mahdollisesti jopa ulkopuolisen aktivaattorin. Yksi merkittävimpiä ongelmia lähiruuan käytön kasvussa on ruuan jakelun logistiikkaketjujen toimimattomuus ja viljelijöiden, kaupan ja kuluttajien välisten verkostojen puute (Mäkipeska & Sihvonen 2010, 63). Tällaisten ongelmien ratkomisessa KantiOulu –hankkeen kaltainen, ihmisiä yhteen kasaava tiedotushanke on varmastikin toimiva, mutta fokus pitäisi keskittää entistä tarkemmin nimenomaan tälle toiminta-alueelle. KantriOulu -hanke teki tiedotustyötä niin laaja-alaisesti, ettei se millään olisi voinut keskittyä yksinomaan lähi- ja luomuruokaan liittyvien ongelmien ratkointaan. Laajemman selvityksen arvoista olisi, kuinka paljon lähi- ja luomuruoka, sekä omaehtoinen vapaa-ajan viljelytoiminta, oululaisia todella kiinnostaisi.

Käynnistetty Minnamaalaisten yhteisöviljelyhanke tulee mitä ilmeisimmin jatkumaan tulevalla kasvukaudellakin. Tämä onkin KantriOulu -hankkeen kenties näkyvin pysyvän vaikutuksen jättänyt toimenpidekokonaisuus. Lähi- ja luomuruoka oli myös aktiivisesti esillä hankkeen muissakin tapahtumissa, ja ne herättivät paljon keskustelua.

5.5 Kaupungin hallinnon tiedottaminen

Tässä tavoiteluokassa toteutettuja toimenpiteitä oli vähän, mutta kohderyhmät sitäkin tärkeämpiä. Oulun kaupungin virkamiehille ja kaupunginvaltuutetuille järjestettiin ns. päättäjien maamieskouluja, joissa pyrittiin tiedottamaan maaseutuasioista. Maamieskouluja järjestettiin arviointijakson aikana neljä kertaa, minkä lisäksi kaupungin kaavoittajille järjestettiin tilaisuus vastaavalla sisällöllä. Yhteensä kaikkiin viiteen tilaisuuteen osallistui noin 80 henkeä. Lisäksi hanke järjesti yliopiston MAUKA- hankkeen kanssa yhteistyössä maaseutuvaikutuksiin keskittyneen työpajan kaupungin virkamiehille. Hankkeen tätä osa-aluetta arvioitiin maamieskouluihin osallistuneille kohdennetulla kyselyllä, jolla pyrittiin selvittämään koulutuksen tarpeellisuutta ja sen vaikutuksia osallistuneiden omaan toimintaan kaupungin virkamiehinä ja kunnanvaltuutettuina. Maamieskoulu valittiin tarkemmin arvioitavaksi toimenpiteeksi sen perusteella, että sen osallistujamäärä oli suurempi ja osallistujia useammasta eri organisaatioista verrattuna lähes yhtä laajaan ja saman luontoiseen kaavoittajainfoon.

Kaikkia kahdeksaatoista maamieskouluihin osallistunutta lähestyttiin arvioijan toimesta puhelimitse tai sähköpostitse. Kaikkiaan kyselyyn vastasi kahdeksan osallistujaa, joista viisi oli kaupunginvaltuutettuja, kaksi kunnan virkamiestä, sekä yksi muun toimialan henkilö. Suurin osa osallistuneista on osallistunut useampaan kuin yhteen maamieskouluun. Kyselyn tulokset on esitelty kuviossa 2.

KUVIO 2. Maamieskoulun kyselytulokset (vastausten lkm. pylväässä)

Lisäksi osallistujilta kysyttiin avokysymyksin miten koulutus on vaikuttanut heidän omaan toimintaansa ja mitä he olisivat lisänneet tai jättäneet pois koulutuksen sisällöstä.

Kyselyn perusteella voidaan todeta, että osallistujat kokivat maamieskoulun kaltaisen koulutuksen hyödylliseksi tietopaketti kaupungin virkamiehille ja kuntapäätäjille. Kun osallistuneilta kysyttiin miten maamieskoulussa saatu tieto on vaikuttanut heidän omaan toimintaansa, ei konkreettisia esimerkkejä noussut esille. Lähinnä osallistuneet kokivat koulutuksessa saamansa tiedon hyödylliseksi sen osalta, miten maaseutu tulisi huomioida päätöksenteossa. Lisätietoa kaivattiin EU:n maatalouspolitiikasta ja sen vaikutuksista. Lisäksi koulutuksia toivottiin lisää ja erityisesti kaupunginvaltuutetuilta olisi haluttu suurempaa osanottoa. Yleisesti ottaen maamieskoulusta annettu palaute oli positiivista ja koulutus koettiin tarpeelliseksi jatkossakin.

5.6 Johtopäätöksiä ja kehitysehdotuksia hallinnon tiedottamisesta

Hankkeen järjestämät maamieskoulut (kuvio 3) koettiin osallistujien keskuudessa hyödyllisiksi ja niille koettiin olevan kysyntää jatkossakin. Kaupunkilaistaustaiset virkamiehet ja kunnanvaltuutetut eivät mitä ilmeisimmin tunne päätöksenteossaan maaseutuun vaikuttavia tekijöitä. Todella moni osallistuja toivoi lisää koulutuksia tai enemmän osallistujia, joten vastaavia koulutuksia tulisi mitä ilmeisimmin järjestää jatkossakin. Henkilövaihtuvuus on erityisesti kunnanvaltuutettujen joukossa kohtuullisen suuri, joten maamieskouluilla saavutettu hyöty jää vähäiseksi, jos koulutusta ei voida järjestää edes kerran vaalikaudessa. Kuntahallinnon maaseututietoisuudella on paljon vaikutusta arvioinnin muiden osioiden pohdinnoissa ja kehitysehdotuksissa, sillä merkittävä osa kytkeytyy suoraan tai välillisesti poliittiseen päätöksentekoon. Jo kaupungin Elävä kaupunkimaaseutuohjelmassa (2008, 6) on todettu, että maaseutua edistävien toimenpiteiden tulisi kuulua kunnan perustoimintoihin.

KUVIO 3. Päättäjien maamieskouluihin osallistuneet maatilavierailulla.

5.7 Lasten ja nuorten välisen yhteistyön sekä omaehtoisen harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan edistäminen

Lasten ja nuorten välisen yhteistyön edistämiseksi on hankkeen toimesta järjestetty Oulun koululaisille, päiväkotiryhmille ja senioreille lukuisia erilaisia tapahtumia ja retkiä. Lisäksi syksyllä 2012 Yli-lissä ja 2013 Oulun Hietasaarella järjestetyissä Pikku Farmari -tapahtumissa maataloutta ja maaseutua tuotiin lähemmäksi kaupunkilaisia ja erityisesti kaupunkilaislapsia. Yhteensä molemmissa tapahtumissa vieraili yli 6000 kävijää, joista noin 5000 Hietasaaren tapahtumassa. Lisäksi alueellisten yhteistyöryhmien kanssa järjestettiin kylä- ja maatilavierailuja Oulun koululaisille, senioreille ja erityisryhmille. Arvioinnissa tarkasteltiin tapahtumissa kerättyä kävijäpalautetta, ja tiettyjen retkien yhdyshenkilöiltä kerättiin palautetta tapahtumien onnistumisesta haastattelujen avulla.

PikkuFarmari -tapahtumassa (kuviot 4) kerättiin kävijäpalautetta kylpylälippuarvonnan avulla ja tapahtuman loppuun mennessä 522 kävijää oli jättänyt palautetta. Arvioinnin kannalta olisi ollut toivottavampaa, että kysymyksiä tapahtuman onnistumisesta ja tarpeellisuudesta olisi ollut enemmän, varsinkin kun palautetta annettiin helposti näin paljon. Tätä puutetta yritettiin arvioijan toimesta paikata tapahtumassa vierailleiden koululaisryhmien vastuuopettajille lähetetyllä kyselylomakkeella, mutta aineisto ei ole erityisen käyttökelpoinen, sillä kymmenestä opettajasta vain yksi vastasi kyselyyn määräajassa. Annettua kävijäpalautetta ei myöskään ollut käsitelty erityisen yksityiskohtaisesti järjestäjän puolesta, joten tarkempi analyysi jäi arvioijan vastuulle.

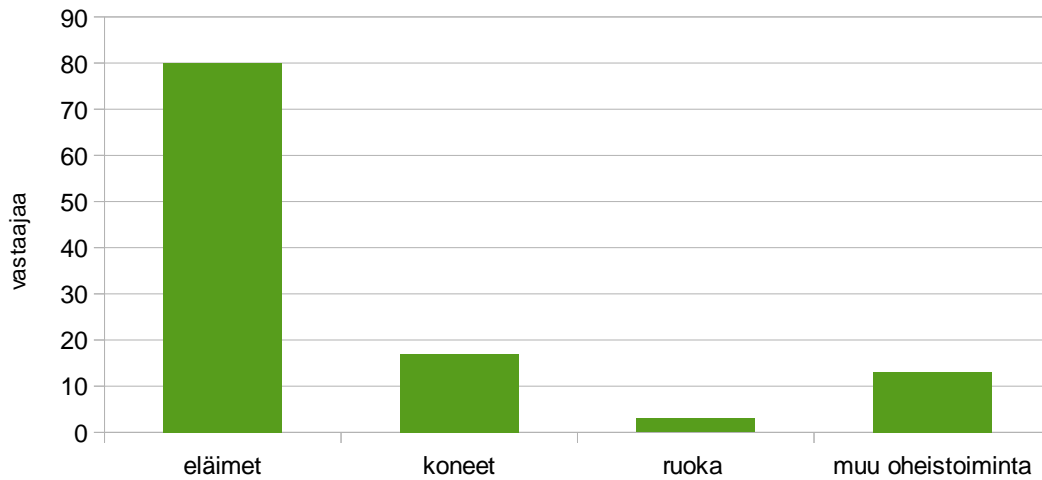

KUVIO 4. Hietasaarella, alkusyksystä 2013 järjestetyssä PikkuFarmari -tapahtumassa vieraili arviolta yli 5000 kävijää.

Arvioinnissa tarkasteltiin vain sitä PikkuFarmari -tapahtuman palautetta, jossa vastaaja on vastannut kaikkiin lomakkeen kysymyksiin. Tällaisia lomakkeita 522 palautetusta oli 196. Näistä lomakkeista vastaukset on laskettu sadasta satunnaisotannalla (sekoitetusta lomakepinosta valittu 50 ensimmäistä lomakepinon alusta ja lopusta) valitusta lomakkeesta. Kävijöiltä kysyttiin, kenen ja kuinka ison ryhmän kanssa he tapahtumassa kävivät, mikä Pikkufarmareissa oli mielenkiintoisinta ja mitä tapahtuma olisi kaivannut lisää.

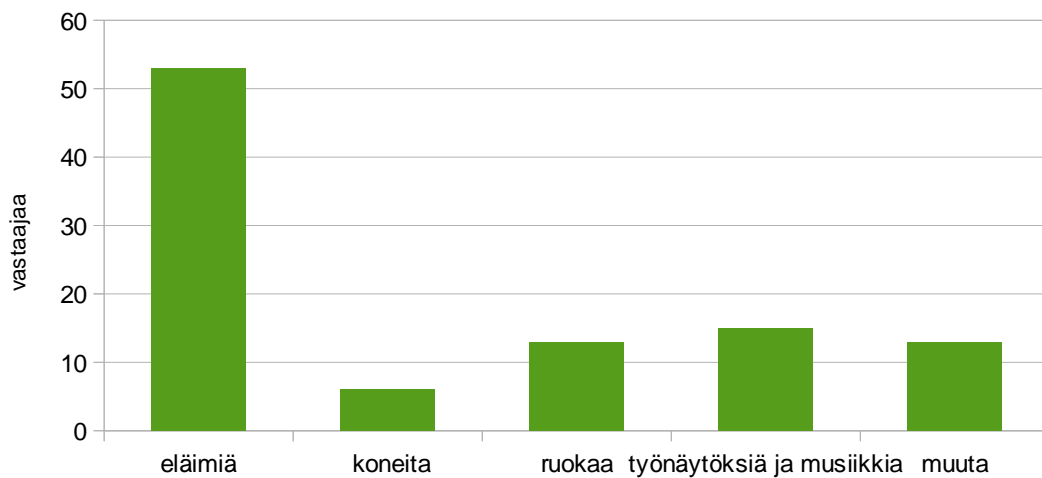
Ylivoimaisesti mielenkiintoisimmaksi asiaksi koettiin tapahtumassa olleet eläimet ja niitä toivottiin myös eniten lisää. Työnäytöksiä tai musiikkiesityksiä kaivattiin myös lisää ja osa vastaajista koki, että ruokailumahdollisuuksia olisi saanut olla enemmän. Erityisesti lähiruoka kiinnosti useampaakin vastaajaa. Osa kaipasi myös lisää työkoneita ja mahdollisuutta päästä tutustumaan näihin lähemmin. Vastausten jakaantuminen on esitelty kuvioissa 5 ja 6.

Kiinnostavimmaksi koetut asiat PikkuFarmareissa

KUVIO 5. *PikkuFarmari -tapahtuman palautekyselyn tulokset I*

Mitä PikkuFarmareihin kaivattiin lisää

KUVIO 6. *PikkuFarmari -tapahtuman palautekyselyn tulokset II*

Koululaisille, päiväkotilaisille ja senioreille järjestettyjä retkiä arvioitiin arvioijan toimesta puhelimitse tai sähköpostitse tehdyillä strukturoiduilla haastatteluilla. Haastatteluun vastasi yhteensä kolme henkilöä: Kaukovainion päiväkotilaisille ja senioreille suunnatun Juopulin kyläretken, Lehtorannan toimintakeskuksen Kiimingin retken sekä Laanilan koulun

yhdeksäsluokkalaisten maatilaretken vastuuhenkilöt. Heiltä kysyttiin muun muassa retken hyödyllisyydestä, oikein kohdentamisesta, retkellä saavutetuista hyödyistä ja miten retki auttoi maaseudun ja kaupungin välisen vuorovaikutuksen edistämässä ja lasten maaseutuymmärryksen kehittämisessä.

Retket koettiin hyödyllisiksi, sillä osallistuneilla lapsilla tai vanhuksilla ei juuri ole mahdollisuuksia päästä maaseudulle. Etenkin lasten aiempi maaseutukosketus koettiin vähäiseksi, eikä monellakaan ollut aiempaa kokemusta kotieläimistä ennen retkiä, joten tämä kokemus koettiin tärkeäksi. Kaikkien haastateltujen mielestä retket ovat edistäneen kaupungin ja maaseudun välistä vuorovaikutusta ja retkien koettiin auttaneen lapsia ymmärtämään paremmin maaseutua. Haastatellut eivät löytäneet retkistä suuria puutteita tai merkittävää parannettavaa. Lähinnä toivottiin, että retkiä olisi voinut kohdentaa myös alemmille vuosiluokille, eikä pelkästään yhdeksäsluokkalaisille (Posio, haastateltu 28.1.2014; Nevala, haastateltu 22.1.2014; Lehtonen, haastateltu 21.1.2014. sähköpostihaastattelu).

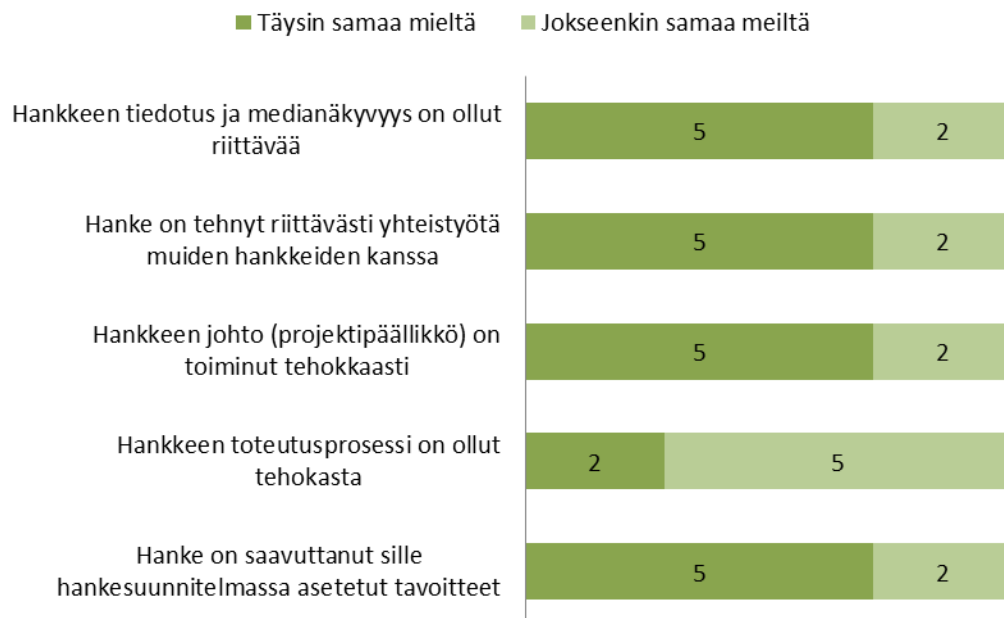
5.8 Johtopäätöksiä ja kehitysehdotuksia lasten ja nuorten välisen yhteistyön sekä omaehtoisen harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan edistämiseksi

Hankkeen järjestämät retket ja PikkuFarmari -tapahtumat olivat todella pidettyjä. Erityisesti Hietasaarella syksyllä 2013 järjestetty PikkuFarmari -tapahtuma oli todella suosittu. Tapahtuman kävijämäärä ylitti odotukset ja tapahtumassa annettu palaute oli käytännössä yksinomaan positiivista. Kaikkien tapahtumien palautteessa korostui, miten tärkeää on mahdollisuus tutustua luontoon, maaseutuun ja maatalouteen sekä erityisesti eläimiin. Lapsilla ja nuorilla on monesti romantisoitu ja todellisuudesta vieraantunut kuva luonnosta. Tähän voidaan kuitenkin vaikuttaa positiivisesti opetuksen kautta ja näin ehkäistä luonnosta "vieraantumista" (Sjöblom 2012, 242-244). On myös väitetty, että kaupungistuneissa, moderneissa yhteiskunnissa ihmisten ja eläinten välinen vähentynyt vuorovaikutus ja etäisyys on johtanut ylitunteelliseen, luonnosta vieraantuneeseen ja epätodelliseen suhtautumiseen eläimiä kohtaan (Vining 2003, 3). PikkuFarmarin kaltaiset tapahtumat, sekä kouluretkinä järjestettävät maatilavierailut tarjoavat hyvän ikkunan tutustua luontoon ja kotieläimiin sellaisille lapsille ja nuorille, joilla ei muutoin olisi mahdollisuutta päästä maaseudulle tai maataloille.

Kylä- ja maatilavierailuille osallistuneet koulu- ja päiväkotiohjaajat mainitsivat useaan otteeseen lasten kiinnostuksesta kotieläimiä kohtaan ja siitä, kuinka heillä on ollut vähän vuorovaikutusmahdollisuuksia eläinten kanssa. Myös PikkuFarmari -tapahtuman kävijäpalautteessa kotieläimet, erityisesti hevoset, koettiin ylivoimaisesti kiinnostavimmaksi asiaksi tapahtumassa. Maataloutta kyllä käsitellään jossain määrin koulujen ympäristö- ja luonnontiedossa, mutta kenties opetusohjelmaan voitaisiin sisällyttää opintojaksoja, joissa lapset ja nuoret pääsisivät konkreettisemmin tekemisiin luonnon kanssa.

5.9 Ohjausryhmän palaute

Hankkeen ohjausryhmältä kerättiin arvioijan toimesta palautetta kyselylomakkeen avulla niiltä hankkeen osa-alueilta, joilta palautteen saaminen muilla tavoin olisi ollut vaikeaa tai mahdotonta. Kyselyyn vastasi seitsemän kymmenestä hankkeen ohjausryhmän jäsenestä. Saatu palaute (kuvio 7) oli lähes yksinomaan positiivista vaikkakin hankkeen alkuvaiheessa koettiin, että toiminta lähti hitaasti käyntiin. Tämä selittää pitkälti sen, miksi kyselyn neljäs kohta hankkeen toteutusprosessin tehokkuudesta on saanut selvästi enemmän ”jokseenkin samaa mieltä” vastauksia kuin muut kohdat. Vastaajien hankkeelle antaman yleisarvosanan keskiarvo oli 4,7 (korkein mahdollinen arvosana 5).

KUVIO 7. Ohjausryhmän palautekyselyn tulokset (vastaajien lkm. pylväässä)

5.10 Tiedotus ja medianäkyvyys

Hanke tai sen yksittäiset toimenpiteet (Pikkufarmarit ja lähiruokatilaisuudet näkyvimpanä) ovat olleet aktiivisesti esillä eri medioissa koko arviointijakson aikana. Yhteensä isoimmissa Oulun alueen sanomalehtijulkaisuissa (Kaleva, Oululehti ja Forum24) on arviointijaksolla julkaistu 8 artikkelia hankkeesta tai sen tapahtumista. Lisäksi radiojuttuja on tehty yhteensä kolme kertaa Oulu Radioon ja kahdesti YLE Suomelle. Hankkeen päätiedotuskanavana toimineen Facebookin päivitystiheys on ollut aktiivista, keskimäärin 9 päivitystä kuukaudessa ja lähes jokaisesta pienemmästäkin tapahtumasta on tiedotettu ainakin kerran. Tykkäyksiä hanke oli saanut Facebookissa 166 kappaletta 10.12.2013 mennessä.

Oulun kaupungin sivuilla päivitystiheys tapahtumien osalta on sen sijaan ollut laiskaa, eikä edes kaikista isoimmista tapahtumista löydy mainintaa. Kaupungin sivuilta ei myöskään löydy suoraa linkkiä hankkeen päätiedotuskanavana toimineelle Facebookisivulle. Tämä on kohtuullisen iso puutos, kun huomioidaan, että kaupungin verkkosivujen KantriOulu osio on yleensä ensimmäinen hakukonetulos. Hankkeen toiminnasta on vuodelta 2013 vain yksi ajankohtaispäivitys Oulun kaupungin sivuilla. Facebook syrjäytti kaupungin verkkosivut käytännössä sen takia, että niiden päivittäminen ja hallinnointi eivät olisi onnistuneet hankkeelta ilman kaupungin IT- palveluiden jatkuvaa osallistumista. Tämä ongelma johtui enemmän Oulun kaupungin jäykästä IT-infrastruktuurista eikä niinkään hankkeen toiminnasta. Hankkeelle oli alussa laadittu kirjallinen tiedotussuunnitelma, ja ohjausryhmä koki hankkeesta tiedotuksen ja medianäkyvyyden olleen riittävää.

6 Pohdinta

KantriOulu – maaseutu uudessa Oulussa –hankkeen väliarvioinnin tarkoituksena oli arvioida hankkeen toimenpiteiden tuloksia ja niiden onnistumista suhteessa sille hankesuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnin aineistona käytettiin hankkeen itsensä tuottamia dokumentteja, kuten vuosiraportteja ja tapahtumapalautteita. Tätä aineistoa täydennettiin tekemällä omia kyselyitä ja haastatteluja, joiden kohteena olivat hankkeen piirissä toimineet eri yritykset, yhteisöt ja henkilöt. Arvioinnissa selvitettäviä ydinkysymyksiä olivat muun muassa: kuinka hanke vastaan Oulun kaupungin ”Elävä kaupunkimaaseutu” ohjelmaa ja kuinka hanke on saavuttanut sille hankesuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Lisäksi suppeammin perehdyttiin siihen, kuinka tehokasta hankkeen rahoitus ja hallinto on ollut ja kuinka kattava medianäkyvyys on saavutettu.

Koska hankearviointi opinnäytetyön aiheena on harvinainen ja KantriOulu –hankkeen luonteisia ja kokoisia tiedotushankkeita ei yleensä arvioida, täytyi ennen varsinaisen arviointiprosessin alkua perehtyä perusteellisesti muihin tehtyihin hanke- ja ohjelma-arviointeihin, sekä aihetta käsittelevään teoreettiseen aineistoon. Erityisen tarpeellisia olivat FAR:in ja Ramboll:in teettämät arvioinnit sekä muu aihetta käsittelevä teoreettinen kirjallisuus. Erityisesti arvioinnin tulosten johtopäätösten laadinnassa runsaasti käytetyn lähdeaineiston hankinnassa turvauduttiin pitkälti hakukoneiden antamiin tuloksiin, ja hankkeen eri osa-alueiden aiheita käsitteleviä raportteja, selvityksiä ja muita tutkimuksia olikin runsaasti.

Haastavimmaksi arviointiprosessin aikana osoittautui haastateltavien tavoittaminen ja tarvittavan aineiston kasaaminen. Alkuperäisen suunnitelman mukaisesti suurin osa haastatteluista ja kyselyistä oli tarkoitus tehdä puhelimitse, mutta moni vastanneista toivoi omien työkiireidensä vuoksi lähestymään sähköpostilla, jonka johdosta sähköposti muotoutui pääasialliseksi viestintäkanavaksi arviointiprosessin aikana. Myös joidenkin kohderyhmien tavoittaminen osoittautui haastavaksi, esimerkiksi PikkuFarmari –tapahtumaan osallistuneilta opettajilta saatiin vain yksi vastaus, joten aineisto jäi arvioinnin kannalta käyttökelvottomaksi ja tapahtuman arvioinnissa turvauduttiin tapahtumassa järjestäjän toimesta kerättyyn kävijäpalautteeseen. Myös BusinessOulun johdon jätettyä vastaamatta yritys yhteistyön arvioinnissa käytetty aineisto oli yksipuolista. Muilta osin arviointia voitaneen pitää onnistuneena, ja edellä mainittuja poikkeuksia

lukuun ottamatta kaikki suunnitellut arviointitoimenpiteet saatiin suoritettua onnistuneesti suunnitelman mukaisesti.

KantriOulu - Maaseutu uudessa Oulussa -hanke on arviointijakson (1.1.2011–20.6.2013) aikana toteuttanut kymmeniä eri toimenpiteitä lähes kaikkien sille jo hankesuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden joukossa. Nämä toimenpiteet ovat tavoittaneet tuhansia ihmisiä ja kymmeniä yhteisöjä kaikilla uuden Oulun yhteiskunnallisilla sektoreilla.

Kaikkiaan arvioinnin aikana lähestyttiin yli neljäkymmentä henkeä haastatteluiden ja kyselyiden muodossa. Yhteensä näihin vastasi 18 henkilöä joko kasvotusten, puhelimitse tai sähköpostitse.

Hankearvioinnin puolesta olisi ollut toivottavaa, että hankkeen dokumentoitu aineisto olisi ollut selkeämmin kasattu yhteen ja toimitettu jo arviointiprosessin alussa arvioijalle. Kaikesta hankkeen tuottamasta aineistosta (kävijäkyselyt, palautteet yms.) ei ollut selkeää mainintaa hankkeen vuosiraporteissa, joten arvioijan tuli itse tietää, ilman hankkeen projektipäällikön ohjausta mistä tapahtumista ja tilaisuuksista on valmista aineistoa. Lisäksi osan aineiston saamisessa meni aikaa, eikä kaikkea materiaalia heti edes löytynyt. Osiltaan tämä varmastikin johtuu projektipäällikön työtilaongelmista ja ajoittaisesta pysyvien työtilojen puuttumisesta.

Hankkeen suurimmat epäonnistumiset tulivat tiettyjen suunniteltujen yhteistyökuvioiden kariutumisesta, minkä lisäksi aika- ja resurssipula näkyy lähes kaikilla hankkeen tasoilla. Kuitenkin hankkeen ja arvioinnin puolesta tuotetun materiaalin perusteella voidaan todeta, että hanke on onnistunut hyvin sille asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Lähes kaikki hankkeen eri toimenpiteet saivat yksinomaan, tai suurimmaksi osaksi, positiivista palautetta, ja lukuisille koulutuksille ja tapahtumille olisi selvästi kysyntää jatkossakin. Pohdittavaksi jää, mikä taho kykenee ottamaan vastuun esimerkiksi ”Päättäjien maamieskoulujen” ja koululaisten maatilavierailuiden järjestämisestä hankkeen päättyessä. Näille tapahtumille oli kuitenkin selkeä kysyntä.

Lähteet

Elävä kaupunkimaaseutu Oulun maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointiohjelma vuosille 2009-2013. 2008. Oulun kaupunki

Elävä kaupunkimaaseutu Oulun maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointiohjelma vuosille 2014-2020. 2014. Oulun kaupunki

FAR 2014. Suomen aluekehityssaatiö. Viitattu 14.4.2014.
<http://www.aluekehityssaatio.fi/aluututkimus/arviointi>

Hankesuunnitelma. Kantri Oulu -maaseutu uudessa Oulussa. 2010.

Hyytiä, N. 2012. Rural-urban policy effects on the regional economies of South Ostrobothnia and North Karelia. Department of Economics and Management University of Helsinki. Opinnäytetyö.

Keränen, R. 2002. *Arviointi ja maaseutupolitiikka*. Teoksessa T. Hyyryläinen & H. Katajamäki (toim.) *Muutoksen maaseutu*. Helsinki: Helsingin yliopisto, maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus

Jokivarsien moderni maaseutuohjelma 2007-2013. JoMMA. Viitattu 16.4.2014.
http://www.oulunseudunleader.fi/assets/site/jomma/files/jokivarsien_moderni_maaseutuohjelma_2007-2013.pdf

Keränen, R. 1999. *Lyhyt johdatus hankearviointiin sisäinen ja ulkoinen arviointi*. Sonkajärvi: Suomen aluetutkimus FAR.

Kesäniemi, M., maaseutusihiteeri, Oulun kapupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut. Maaseutu-palveluyksikkö. 2014. Sähköpostihaastattelu 4.2.2014. Tekijän hallussa.

Lehtonen, R., tiimivastaava, Vaskitien päiväkot. Sähköpostihaastattelu 2014. 21.1.2014. Tekijän hallussa.

Maaseutupoliittinen toimenpideohjelma 2012-2015 2012. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 44/2012

Mäkelä, M., puutarhuri, Minnamaa. 2014. Sähköpostihaastattelu 4.2.2014. Tekijän hallussa.

Mäkipeska, T. & Sihvonen, M. 2010. *Lähiruoka, nyt! Trendistä markkinoille. Sitran selvityksiä 29* Helsinki: Sitra.

Nevala, N., pienluokan opettaja, Laanilan yläaste. 2014. Sähköpostihaastattelu 22.1.2014. Tekijän hallussa.

Oulun kaupungin tilastollinen vuosikirja 2011. 2012. Oulun kaupungin konsernipalvelut. Oulu

Paasanen, J. & Forsman-Hugg, S. *Lähiruoka kunnallisissa ruokapalveluissa, esiselvitys päättäjien näkemyksistä*. MTT:n selvityksiä 88 Helsinki: MTT taloustutkimus.

Pietilä, A., maaseutusihiteeri, Oulun kapupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut. Maaseutupalveluyksikkö. 2014. Sähköpostihaastattelu 10.2.2014. Tekijän hallussa.

Porkka, R. 2013. *Saisiko olla pala peltoa? Pohjoinen kumppanuusmaatalous*. Oulunseudun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Porkka, R., projektipäällikkö, KantriOulu -hanke. 2014. Sähköpostihaastattelu 31.1.2014 ja 3.2.2014. Tekijän hallussa.

Posio, J., puheenjohtaja, Korvensuoran asukasyhdistys Ry. 2014. Sähköpostihaastattelu 28.1.2014. Tekijän hallussa.

Sinkkonen, S. & Kinnunen, J. 1994. . *Arviointi ja seuranta julkisella sektorilla*. Kuopio: Terveydenhallinnon ja talouden laitos. Kuopion yliopisto.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. *Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu*. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampere. Viitattu 14.4.2014.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html

Sjöblom, P. 2012. *Naturen och jag. En studie av gymnasiestuderandes förhållande till naturen ur ett miljöpedagogiskt perspektiv*. Åbo akademi. Väitöskirja.

Uuden Oulun yleiskaava. 2012. Oulun kaupunki. Viitattu 16.4.2014.
http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=942bf9b4-94d2-4b54-8e62-d8a0b66722cf&groupId=173371

Vining, J. 2003. The Connection to Other Animals and Caring for Nature. *Human Ecology Review* 10 (2)

Liite 1. Päätäjien maamieskoulun kyselylomake

KantriOulu – maaseutu uudessa Oulussa

Päätäjien maamieskoulu

Kysely on osa opinnäytetyönä tehtävää KantriOulu -hankkeen väliarviointia. Vastaa seuraaviin väittämiin rastittamalla mielestäsi sopivin vaihtoehto. Vastaukset tehdään anonyymisti, eikä kenenkään nimiä mainita loppuraportissa. Kiitos!

Vastaaja on Oulun kaupungin a. Kunnallisvaltuutettu b. Virkamies c. Muu (mikä)

Vastaaja on osallistunut yhteensä a. Yhteen b. Kahteen c. Kolmeen d. Neljään maamieskouluun

1. Maamieskoulun sisältö vastasi odotuksiani

Todella paljon Paljon Jonkin verran Vähän Ei lainkaan

--	--	--	--	--

2. Maamieskoulu sisälsi kunnallisvaltuutetulle tai kunnan virkamiehille tarpeellista tietoa

Todella paljon Paljon Jonkin verran Vähän Ei lainkaan

--	--	--	--	--

3. Olen voinut hyödyntää maamieskoulussa saamaani tietoa omassa toiminnassani/päätöksenteossani?

Todella paljon Paljon Jonkin verran Vähän Ei lainkaan

--	--	--	--	--

4. Koen vastaavanlaisen koulutuksen järjestämisen jatkossakin tarpeelliseksi

Todella paljon Paljon Jonkin verran Vähän Ei lainkaan

--	--	--	--	--

5. Miten maamieskoulussa käsitellyt asiat ovat vaikuttaneet omaan toimintaasi/päätöksenteoosi?

6. Mitä olisit halunnut lisätä tai jättää pois maamieskoulun sisällöstä

Liite 2. Ohjausryhmän kyselylomake

KantriOulu – maaseutu uudessa Oulussa

Ohjausryhmä

Kysely on osa opinnäytetyönä tehtävää KantriOulu -hankkeen väliarviointia. Vastaa seuraaviin väittämiin rastittamalla mielestäsi sopivin vaihtoehto. Vastaukset tehdään anonyymisti, eikä kenenkään nimiä mainita loppuarvioinnissa. Kiitos!

1. Hanke on saavuttanut sille hankesuunnitelmassa asetetut tavoitteet

täysin samaa mieltä jokseenkin samaa mieltä en osaa sanoa Jokseenkin eri mieltä täysin eri mieltä

--	--	--	--	--

2. Hankkeen toteutusprosessi on ollut tehokasta

täysin samaa mieltä jokseenkin samaa mieltä en osaa sanoa Jokseenkin eri mieltä täysin eri mieltä

--	--	--	--	--

3. Hankkeen johto (projektipäällikkö) on toiminut tehokkaasti

täysin samaa mieltä jokseenkin samaa mieltä en osaa sanoa Jokseenkin eri mieltä täysin eri mieltä

--	--	--	--	--

4. Hanke on tehnyt riittävästi yhteistyötä muiden hankkeiden kanssa

täysin samaa mieltä jokseenkin samaa mieltä en osaa sanoa Jokseenkin eri mieltä täysin eri mieltä

--	--	--	--	--

5. Hankkeen tiedotus ja medianäkyvyys on ollut riittävää

täysin samaa mieltä jokseenkin samaa mieltä en osaa sanoa Jokseenkin eri mieltä täysin eri mieltä

--	--	--	--	--

6. Yleisarvosana

Erinomainen	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä	Huono
-------------	------	------------	----------	-------